ADAM SMITH'IN KÖLELIK ÜZERINE GÖRÜŞLERI

makale | siyasi ekonomi | ahlak felsefesi | ulusların zenginliği | hukuk bilimi | sempati | ahlaki duygular teorisi

kölelik | kölelik | köleliğin kaldırılması | Adam Smith köleliği onayladı mı?

Jack Russell Weinstein

15 Mayıs 2019

Adam Smith'in yaşadığı dönemde İskoçya'da iki tür köle vardı . Birincisi, Afrika kökenli mal mülk köleleriydi. Günümüzde çoğu insan köleliği düşündüğünde bunu hayal eder: En işkence dolu koşullar altında bile hiçbir çaresi veya kurtuluşu olmayan, yalnızca mal mülk olarak görülen insanlar. İkincisi ise kömür madencileri ve tuzculardı; vatandaşlık haklarının çoğunu koruyan ancak yasal boşluklar ve siyasi baskılar nedeniyle köleliğe zorlanan İskoçlardı.

Smith, sempati duygusunun efendilerin kölelerine sempati duymasına yol açacağına inanmıyordu, ancak bunun kölelik karşıtlarını değişim için harekete geçirebileceğine inanıyor gibiydi. Siyasetin veya dinin köleliği sona erdirebileceğine inanmıyordu, ancak ekonomik iknanın işe yarayacağına o kadar inanıyordu ki, derslerinde bu soruna zaman ayırdı. Gelecek nesil İskoç liderlerini eğittiğinin farkındaydı ve onlara, efendilerin boyundurukları altındakileri özgürleştirmek için ekonomik motivasyonun yeterli olacağından şüphe duyduğunu dile getirdi: "Cumhuriyetçi bir hükümette bile, bunun tamamen veya genel olarak ortadan kaldırılması neredeyse imkansızdır" (LJ(B) 102).

Peki, kölelik karşıtı ne umabilirdi? Cevap belki de sadece tarihin düzensiz ilerleyişidir. John W. Danford'un yazdığı gibi, "Smith'in anlayışına göre, tarihsel ilerleme sadece genel refahın yayılması değil, aynı zamanda toplumların hakim ahlaki yapısında kademeli bir dönüşümün de öyküsüdür" (Danford 1980, s. 686).

Kaçınılmaz Bir Kötülük mü?

Smith, köleliğin kaldırılmasının geleceği konusunda karamsardı. Köleliğin hem yaygın hem de kaçınılmaz olduğunu savundu: "Kölelik, tüm toplumlarda başlangıçta mevcuttur ve neredeyse insanlığa doğal olarak ait olduğu söylenebilecek o tiranlık eğiliminden kaynaklanır… Gerçekten de, tamamen veya genel olarak ortadan kaldırılması neredeyse imkansızdır" (LJ(B) 134, 102). Smith, ulusların artan zenginliğinin daha az değil, *daha fazla* köleliğe yol açtığını düşünüyordu; zengin bir toplum, fakir bir topluma göre daha fazla köleye sahip olabilir ve ona göre insanlar egemenliğe değer veriyordu. Aslında, "özgürlerin özgürlüğü ne kadar büyükse, kölelerin köleliği o kadar tahammül edilemezdir" (LJ(B) iii.111).

Smith, siyasetin veya dinin de pek yardımcı olacağını beklemiyordu. Hükümdarlar köleleri özgür bırakmazlardı; sonuçta İskoçya'da da köleler vardı. Ve "Hristiyan dininin doğasının mutlaka köleliğe karşıt olduğunu düşünmemeliyiz" (LJ(B) iii.128) - İskoçya da dahil olmak üzere birçok Hristiyan ülke köleliğe izin veriyordu. Cumhuriyetçi hükümetlerin bile köleliği sona erdireceğine güvenilemezdi çünkü "o ülkedeki tüm yasaları yapan kişiler, kendilerinin de köleleri olan kişilerdir. Bunlar asla köle kullanımını hafifletecek yasalar çıkarmayacaklardır; kölelerle ilgili yapılan tüm yasalar, efendilerin otoritesini güçlendirmeyi ve köleleri daha mutlak bir boyun eğmeye indirgemeyi amaçlamaktadır" (LJ(b) iii.102).

Smith, köleliğe karşı *ekonomik* bir argüman öne sürdü çünkü monarşinin (veya ondan özgürlüğün), zenginliğin veya dinin insanları kölelerini

özgür bırakmaya ikna edebileceğine inanmıyordu. İnsanlar, kölelerinden vazgeçmeyecek kadar güçlerine ve statükoya bağlıdırlar. Onlara köleliği kaldırmanın maddi çıkarlarına olduğunu, köleler olmadan kölelerle olduğundan daha fazla para ve güce sahip olacaklarını gösterebilirse, en azından uzun vadede onları etkileme şansının daha yüksek olacağını düşünüyordu.

Ancak elbette stratejik olmak ahlaki olmakla aynı şey değildir ve modern okuyucular Smith'in köleliğe genel olarak karşı olup olmadığını bilmek isteyeceklerdir. Hiç şüphesiz karşıydı, ancak en açık yorumlarını kömür ve tuz işletmeciliğine değil, köleliğe karşıydı:

> *"Kader, kahraman milletleri Avrupa hapishanelerinin çöplüğüne, ne geldikleri ülkelerin ne de gittikleri ülkelerin erdemlerine sahip olmayan, hafiflikleri, vahşetleri ve alçaklıkları onları yenilenlerin haklı olarak hor görmesine maruz bırakan sefillere teslim ettiğinde, insanlık üzerindeki egemenliğini hiçbir zaman bu kadar acımasızca uygulamamıştır"* (TMS, V.2.9).

Smith, "kölelerin ne kadar sefil bir hayat sürmüş olmaları gerektiğini; hayatlarının ve mallarının tamamen başkasının insafına kaldığını ve özgürlüklerinin de (eğer bir özgürlükleri varsa) onun emrinde olduğunu" gözlemlemiştir (LJ(B) iii.94). Ayrıca, "Kölelik durumunun kölenin kendisi için çok mutsuz bir durum olduğu açıktır. Bunu kanıtlamama gerek yok" diye de belirtmiştir (LJ(b) iii.112). Ancak bunlar köleliğe karşı argümanlar değil, sadece polemik ifadelerdir (ne kadar doğru olurlarsa olsunlar). Smith, köleliğin neden ahlaksız olduğuna dair daha olumlu ve açıklayıcı bir şeye ihtiyaç duymaktadır. Bunu *Ahlaki Duygular Teorisi'nde* (TMS) sunmaktadır . *Köleliğin*

Kaldırılmasına Giden Duygusal Bir Yol?

Smith'in ilk kitabı olan TMS, pozitif etik değil, ahlaki psikoloji sunar. Smith ahlaki iddialarda bulunurken, bunları ahlaki yargıların nasıl işlediğine dair bir açıklamayla iç içe geçirir. Ahlaki " *ne",* ahlaki " *nasıl"* a bağlıdır. TMS'de, köleliğin ahlaksızlığı hakkındaki yorumları, tüm insanların genel bağlantısı ve her birimizin bireysel bakış açılarına nasıl girdiğimiz hakkındaki yorumlarının içine dahil edilmiştir. TMS'deki kilit kavram, Smith'in hepimizin sahip olduğunu iddia ettiği empati kapasitesidir. Bu, başkalarının bakış açısına girmek ve ahlaki duygularının uygunluğunu değerlendirmek için hayal gücümüzü kullanmamızı sağlar.

Smith, ahlaki duyguları "ahlaki gözlemler" olarak tanımlar (*Retorik ve Güzel Sanatlar Üzerine Dersler* , i.144). Bunlar, diğer insanların yargıları ve eylemleri hakkındaki yargılarımızı ve bunlara verdiğimiz tepkileri kapsar. Örneğin, birinin ayağını çarptığını ve küfür etmeye başladığını görürsek, tepkisinin uygun olup olmadığına dair sempatik bir karar veririz. Eğer durum böyleyse, Smith, onlarla empati kurduğumuzu ve dolayısıyla eylemlerini onayladığımızı iddia ederdi. Eğer tepkilerinin aşırı olduğunu düşünüyorsak, empati eksikliğimiz onlara tepkilerinin şiddetini azaltmaları gerektiğini söyler.

Benzer şekilde, birinin köleleri olduğunu ve onları özgürleştirmek için çalışmadığını öğrenirsek, doğal olarak bu eylemsizliğin uygun olup olmadığını sorgularız. Eğer biz de aynı tepkiyi verirsek – yani köleleri esaret altında tutarsak – o zaman köle sahibine sempati duyduğumuz ve eylemlerini onayladığımız söylenebilir; eğer onların yargısını paylaşmıyorsak, değişmelerini bekleriz.

Smith, ahlaki olarak olgunlaştıkça, tarafsız bir gözlemciyi vicdanımız olarak hayal ederek, sempati aynasını kendimize çevirebileceğimizi savundu. Eylemlerimizi yargılamak için başkalarına bakabiliriz veya onların yerine hizmet eden tarafsız bir gözlemci yaratabiliriz. Tarafsız gözlemci, deneyimimiz, kültürümüz, tarihimiz ve başkalarının deneyimi arasındaki müzakerenin ürünüdür. Toplulukla uyumlu olabilir, ancak statükoya da isyan edebilir. İskoç filozoflar dünyadaki köleliği gördüler ve kendi ve diğer toplulukların bunu onayladığını anladılar, ancak tarafsız gözlemcileri onlara bunun yanlış olduğunu söyledi ve onlar da buna göre yazdılar.

Smith, hem coğrafi hem de kültürel olarak yakın olduğumuz insanlarla empati kurmanın daha kolay olduğunu açıkça belirtmiştir. Başkalarının bağlamlarını ve davalarını ne kadar kolay hayal edebilirsek, onlarla empati kurma olasılığımız da o kadar artar. Bu, başkalarıyla ne kadar çok ortak noktamız varsa, ahlaki yargılarını onaylama olasılığımızın o kadar yüksek olduğu ve ne kadar az ortak noktamız varsa, ahlaki iddialarını göz ardı etme olasılığımızın o kadar yüksek olduğu anlamına gelir. Bu, Smith'in köleliği ahlaki olarak kınamasının kilit unsurudur. Tarihsel olarak, kölelik farklı biçimler almıştır. Bazı efendiler, köleleriyle aynı koşullarda yan yana çalışmışlardır. Bu durumlarda, efendiler cömert ve naziktiler ve genellikle kölelerini sadık dostları olarak görüyorlardı. Ancak toplum zenginleşip daha müreffeh hale geldikçe, kölelerin günlük deneyimleri ile efendilerinin deneyimleri arasındaki uçurum genişledi, ta ki sorumluların köleliğin işkencelerini hayal etmelerinin hiçbir yolu kalmayana kadar. Efendiler hem kölelerle empati kurmayı hem de onları insan olarak görmeyi bıraktılar.

Smith, bir haksızlığa uğrayan başkalarıyla empati kurduğumuzda, o haksızlığın nedenine karşı duydukları kızgınlığı benimsediğimizi vurguladı. Köle örneğinde, neden efendidir. Bu bir soruna yol açar: Efendilerin kölelerini özgür bırakabilmeleri için öncelikle onların acılarını anlamak için onlarla empati kurmaları gerekir. Bunu yaparken, acılarının nedenine, yani kendilerine karşı kızgınlık duymaları gerekir. Dolayısıyla, köleliğin yanlış olduğunu kabul etmek, öz kızgınlık veya öz nefret benimsemeyi içerir. Bu nedenle, köle sahipleri, köleliği sona erdirmeye karar verecek kadar olgunlaştıkları anda kendilerinden nefret etmeyi öğrenmelidirler ve bu tam olarak yapmak istemedikleri şeydir. Eğer özgürleşmeyle karşılık verselerdi, kendilerini tekrar seveceklerdi. Smith'e göre, öz kabul, ahlaki öz onaylamaya benzer, ancak değişme ihtiyacı hissetmek, kişinin kendisini onaylamamasını gerektirir.

> " *Derler ki, kendi bedenine ameliyat yaparken eli titremeyen kişi cesur bir cerrahtır; ve çoğu zaman kendi davranışlarının çarpıklıklarını gözlerinden saklayan gizemli öz yanılsama perdesini kaldırmaktan çekinmeyen kişi de aynı derecede cesurdur. Kendi davranışlarımızı bu kadar nahoş bir açıdan görmektense, çoğu zaman aptalca ve güçsüzce, daha önce bizi yanıltmış olan haksız tutkuları yeniden alevlendirmeye çalışırız; hile yoluyla eski nefretlerimizi uyandırmaya ve neredeyse unutulmuş kinlerimizi yeniden kızıştırmaya çalışırız: hatta bu sefil amaç için çaba harcarız ve böylece haksızlıkta ısrar ederiz, çünkü bir zamanlar haksızdık ve öyle olduğumuzu görmekten utanır ve korkarız* " (TMS, III.4.4).

Ne yazık ki, ayak diremek, uzun vadede savunulamaz olsa bile, ekonomik mantıksızlık kadar psikolojik bir öz savunma biçimidir. Bu, köle kültürünün köleliği haklı çıkaran bir dünya görüşü, ırksal aşağılığı ima eden İncil alıntıları, egemenliği ödüllendiren ekonomik sistemler ve statükoyu sürekli olarak pekiştiren edebiyat ve sanat eserleri oluşturmasının nedenini açıklamaya yardımcı olur. Bunlar, köleliği baltalamak için kullanılabilecek aynı araçlardır; *Tom Amca'nın Kulübesi, köleliğe müdahale etmek yerine sempati uyandırmak için tasarlanmış bir kölelik karşıtı polemik örneği olarak akla geliyor. Adam Smith'in Çoğulculuğu* adlı kitabımda savunduğum gibi , Smith'in ahlak psikolojisinde, bizi birleştiren şeyler bizi bölebilir ve bunun tersi de geçerlidir (Weinstein 2013). Bu karışık mesajlar, Smith'in köleliğin büyük olasılıkla kaçınılmaz olduğunu savunmasının nedenini açıklamaya yardımcı olur.

Bu bir ironiyi ortaya koyuyor. Smith'in bize daha yakın olanlarla empati kurma yeteneğine olan inancına rağmen, Afrikalı kölelere kömürcülerden daha fazla empati gösterdi. Kendi ülkesindekilerin çektiği acıları, kültürü ve tarihi kendisine uzak olanlara göre daha zor kabul etti. Bu yönüyle, onun deneyimi bizimkini önceden haber veriyor. Günümüzdeki kölelik tartışmaları, isim olarak köle olmayan ancak birçoğu kömürcülerin sonunda üstesinden geldiği koşullara benzer koşullarda yaşayan giyim işçilerini ve göçmenleri içeriyor. Suudi Arabistan'daki Hint vatandaşlarının veya Bangladeş'teki çocuk işçilerin köleliğinin kömür ve tuz işçilerinin mirasının mirasçıları olup olmadığı henüz çözülmemiş bir mesele. Ancak bu, Smith'in de kabul edeceği bir tartışmadır [JW7] .

Colliers ve Salters'ın

Günümüz okuyucularının kömür ve tuz işçilerinin köleliğinden haberdar olmamaları mazur görülebilir. Smith, İskoçya'nın köle ticaretindeki rolüne en iyi ihtimalle üstü kapalı bir şekilde değiniyor ve herhangi bir günde başkalarının köleliğinden kâr sağlayan akranlarıyla etkileşimde bulunabileceği gerçeğinden tamamen sessiz kalıyor. Bu ihmal günahında yalnız değildi; birçok İskoç edebiyatçı, köleliğe karşı güçlü ahlaki tavırlar sergilerken, günlük varoluşlarıyla olan bağlantılarını kabul etmedi. Tarihçi Duncan Rice'ın dediği gibi, "İskoçya, entelektüel ve dini liderleri köleliğe karşı çıkmış, ancak bu konuda bir şey yapılması gerektiği konusunda en ufak bir fikir geliştirmemiş bir toplumdu" (Rice 1983).

Birçok İskoç, Batı Hint Adaları'ndaki köle ticaretiyle bağlantılı işlerde çalıştı veya köle sahibiydi. Genç İskoçlar oraya köle satın almak, ticaretini yapmak veya yatırım yapmak için seyahat ederdi veya bunu yapan işverenler için profesyonel pozisyonlarda çalışırlardı ve İskoçya tütün ve şeker endüstrilerinden kâr elde ederdi. Smith için bu durumlar, Amerikan kolonilerindeki bir kölelik karşıtı için olduğu kadar acil görünmeyebilir. Smith'in yaşadığı herhangi bir dönemde İskoçya'da muhtemelen 100'den az Afrikalı köle vardı, oysa köleler kolonilerin nüfusunun yaklaşık %25'ini oluşturuyordu.

Az sayıdaki kölenin aksine, İskoçya'da çok sayıda kömür madeni ve tuz üreticisi vardı. Bazı akademisyenler ve tarihçiler onları serf olarak adlandırsa da, aslında serf değillerdi. 1606 tarihli Kanun, halihazırda çalışan kömür madencilerini ve tuz üreticilerini kalıcı bir kölelik durumuna sokarak, işverenlerinden referans belgesi olmadan onlara yeni bir iş teklif etmeyi yasa dışı hale getirdi. Bu, işverenleri böyle bir referans belgesi vermeyi reddettiği sürece, işçinin onlara ve altı günlük çalışma haftasına bağlı olduğu anlamına geliyordu. Aynı işveren, ömür boyu istihdamı gösteren sembolik bir hediye karşılığında işçinin çocuklarını da bağlayabilirdi. Kömür madencilerinin ve tuz üreticilerinin, siyah köleler gibi mal mülk olarak kabul edildiği varsayımı olmamasına rağmen, sonuçlar oldukça benzerdi.

Smith bu farkındalıkla mücadele etti. Madencileri "aramızda kalan tek kölelik kalıntıları" olarak nitelendirdi; bu hem onları köle olarak adlandırmaktan kaçınıyor hem de İskoçya'da hâlâ bulunan Afrikalılar gibi köleliğin diğer kalıntılarını görmezden geliyor. Onları savunmak yerine, durumları ile kölelik arasında ayrım yapmak için ince ayrıntılara takıldı ve efendilerine karşı cömert davrandı. Smith'e göre, efendi zevk için bir işçiyi öldüremez veya malını alamazdı ve işçilere emekleri için ödeme yapılmalıydı: "Doğru, satılabilirler, ancak bu sadece belirli bir şekilde olur. İş satıldığında, ona ait tüm madenciler veya tuzcular da onunla birlikte satılır... Bu nedenle, belirli bir işi ve belirli bir yerde yapmakla yükümlü olmaları dışında, diğer insanlardan daha fazla kısıtlanmış değillerdir" (LJ(b) iii.128).

Smith'in buradaki argümanı, eserinin geri kalanı bağlamında ironiktir. Kömür madencilerinin ve tuz üreticilerinin durumlarının önceki birçok köleden daha iyi olduğu yönündeki görüşü kesinlikle doğrudur, ancak onların sadece mesleklerine bağlı oldukları için gerçek anlamda köle olmadıkları yönündeki imaı, daha sonra yazdıklarının çoğuyla çelişmektedir. Smith'in *Milletlerin Zenginliğinin Doğası ve Nedenleri Üzerine Bir Araştırma* (bundan sonra *Milletlerin Zenginliği* veya WN olarak anılacaktır *)* adlı eserindeki temel odak noktası, işçiler için "mükemmel özgürlük" yaratmaktır. Bunu, birinin "istediği sıklıkta mesleğini değiştirme" fırsatına sahip olduğu durum olarak tanımlar (WN I.vii.6, Ixa1). Bu, kömür madencilerinin ve tuz üreticilerinin sahip olamayacağı tek özgürlüktür. Smith, yayınlanmış kitaplarının hiçbirinde kömür madencilerini ve tuz üreticilerini etkileyen kölelik türünü kınamaz. Tek eleştirel yorumları, kendisinin yayınlamadığı, ancak Smith'in derslerinden öğrenci notlarından gelen *Hukuk Felsefesi Üzerine Dersler'de (LJ) bulunabilir.*

Smith, WN'de çıraklıkların gereklilikleri konusunda açık sözlüdür; bu çıraklıklar okuldan çok köleliğe benziyordu. Smith'e göre bunlar, "rekabet ve özgürlük ilkelerinin kısıtlamalarının özüydü." Ona göre, "çıraklık süresince çırağın tüm emeği ustasına aittir" (WN Ixb8). Usta, çırağın becerilerini piyasaya sürmesini yasaklayarak (Smith'in zamanında çıraklar her zaman erkekti), öğrencinin daha iyi ücretler, koşullar veya diğer çalışma şartları için pazarlık yapma yeteneğini elinden alıyordu. Milletlerin Zenginliği'ni okuyanlar, Smith'in çıraklıklarla *ilgili* yorumlarından, kömürcüler ve tuzcuların durumuna yönelik itirazlarının ne olacağını haklı olarak tahmin edebilirler; bu yorumlar, daha az aşırı olsa da, kömürcüler ve tuzcuların karşılaştığı koşulların çoğuna çok benziyordu.

Smith'in Milletlerin Zenginliği adlı eserinde kömür ve tuz madencilerinin köleliğini kınaması gerektiğine dair her türlü neden vardı . Sonuçta, "Büyük Britanya'nın tüm ticari sistemine karşı çok şiddetli bir saldırı" yazıyordu (Corr. 208). Ayrıca derslerinde daha az temkinli olmalıydı. İskoç kültürü, en azından sözde, o kadar ağır bir şekilde kölelik karşıtı hale gelmişti ki, öğrencileri Smith'in kömür ve tuz işlerini kölelikle ilişkilendirmesinde gizli olan ahlaki mesajı anlayacaklardı. Aynı zamanda Smith, Glasgow Koleji'nde genç, varlıklı İskoçlara ders veriyordu; madencilerin koşullarına alışkınlardı. Kömür madencilerine köle demek başlı başına bir tartışma gerektirecek ve muhtemelen öğrencileri işçilerle empati kurmaya ve dolayısıyla kömür patronlarına kızmaya teşvik edecek açık bir siyasi eylem olarak yorumlanacaktı. Smith, siyasi provokasyon konusunda ünlü bir şekilde temkinliydi.

Yine de, yeni işçilerin kömür patronlarıyla sözleşme yapma konusundaki isteksizliğini anlatırken, Smith, aynı paragrafın üçte ikisinde, onları son kalıntılar olarak nitelendirdiği yerde, kömürcüleri köle olarak adlandırıyor (LJ(b) iii.130). Bu, Smith'in onlar hakkında nasıl konuşacağı konusundaki içsel çatışmasının bir kanıtıdır. Ayrıca, Smith'in sadece piyasa güçleri hakkında değil, insan doğası hakkında da bir iddiada

bulunduğuna dikkat edin. Makroekonomik tartışmaları sadece siyasi ekonomiyle ilgili değildi, aynı zamanda ders notlarının tarihinden üç yıl önce yayınlanan TMS'de özetlenen daha büyük projenin unsurlarıydı. Smith, tüm İskoç Aydınlanma filozofları gibi, David Hume'un "insan bilimi" olarak adlandırdığı şeye katkıda bulunduğunu düşünüyordu; bu proje, tüm bilimlerin insan doğasına tabi olduğu, çünkü "insanların bilgisi dahilinde oldukları ve güçleri ve yetenekleriyle değerlendirildikleri" anlayışına dayanıyordu (Hume 1739). Belirli durumlar için istisnalar, böyle bir projeyi baltalar.

Yetersiz Bir Ekonomik Gerekçe

Smith, Hukuk Felsefesi Dersleri'nde kömürcüler ve tuz üreticilerinin çektiği haksızlıklardan muhtemelen fazla bahsetmedi çünkü ders farklı bir konu üzerineydi. Köleliğe karşı ahlaki bir argüman öne sürmüyordu; ekonomik bir argüman öne sürüyordu. Hukuk felsefesi üzerine öğrenci notlarında ayrıntılı olarak belirtildiği gibi, Smith, bağlı işçilerin ve kölelerin özgür emeğe göre ne kadar daha pahalı olduğunu özetledi. Kömürcüleri özgür işçi olarak işe almanın daha kolay olacağını savundu, çünkü potansiyel çalışanlar "artık bir gün kömür ocağında çalışan birinin diğerleri gibi köle haline gelmesi ve sahibi tarafından talep edilebilmesi kuralı gereği, asla böyle bir işe girmekten caydırılıyorlar" (LJ(b) iii.128—burada istemeden kendilerini köle olarak adlandırıyor). Özgür işçiler, seleflerini köleleştiren asıl tuzağı atlatıyorlardı.

Smith, köleliğin ekonomik mantıksızlığı hakkında benzer gözlemleri on dört yıl sonra *Milletlerin Zenginliği* adlı eserinde yaptı . İlk olarak, köle emeğinin tüm emek türleri arasında en pahalısı olduğunu ve hatta bu durumda bile kölenin "sadece şiddet yoluyla, kendi çıkarı olmaksızın" "sıkıştırılabileceğini" savundu (WN III.ii.9). İkincisi, köle emeği daha pahalıdır çünkü maliyeti yalnızca efendi tarafından karşılanmalı ve işçiler tarafından ödenmemelidir: "...kiracılar, özgür insanlar oldukları için mülk edinebilirler... tüm ürünün mümkün olduğunca büyük olması konusunda açık bir çıkarları vardır... Aksine, geçimini sağlamaktan başka hiçbir şey kazanamayan bir köle, toprağın bu geçimin üzerinde mümkün olduğunca az ürün vermesini sağlayarak kendi rahatını düşünür" (WN III.ii.12). Ayrıca, işler için rekabet ne kadar fazla olursa, işçilerin ücretleri de o kadar düşük olur; bu noktayı Hukuk Felsefesi Üzerine Derslerinden (LJ(b) 111.130) tekrarlamasa da, şeker kölelerinin var olmasının tek nedeninin plantasyon sahiplerinin "köle emeğiyle tarım masraflarını karşılayabilmeleri" olduğu yorumunda ima etmektedir (WN III.ii.10).

Smith şöyle devam etti: “Bir kölenin yıpranması efendisinin masrafınadır, ancak özgür bir hizmetkarın yıpranması kendi masrafınadır” (WN I.viii.41) ve köleler söz konusu olduğunda, “özgür insanların yaptığı işlere kıyasla aynı miktarda işi yapmak için daha fazla emek gerektiğini” belirtti (WN IV.ix). Buradaki gerekçesi, *Hukuk Üzerine Dersler'dekiyle* aynıdır : “İnsanın gururu, ona hükmetmeyi sever… yasanın izin verdiği ve işin doğasının buna olanak sağladığı her yerde, genellikle kölelerin hizmetini özgür insanların hizmetine tercih edecektir.” (WN III.ii.10). Smith için asıl nokta şuydu: “Açgözlülük ve adaletsizlik her zaman kısa görüşlüdür.” Köle sahiplerinin iktidara olan miyop arzusu, “bu düzenlemenin gelişmeyi ne kadar engelleyeceğini ve böylece uzun vadede [onların ve] toprak sahibinin gerçek çıkarlarına ne kadar zarar vereceğini” öngörmelerine izin vermez (WN III.ii.16).

Smith'e göre, köleliğin temel ekonomik sorunu, kişisel motivasyon eksikliğinin köleyi tembel, inatçı ve emeğe ilgisiz hale getirmesidir. Bu, Smith'in insanlara dair genel anlayışıyla tutarlıdır. Hume'un "Ulusal Karakter Üzerine" adlı denemesinin 10. dipnotunda yaptığı gibi, Afrikalıların doğuştan aşağı olduklarını savunmuyordu. İşçi sınıfı hakkında da olumsuz bir yorum yapmıyordu; Smith, onların yenilik yapma yeteneklerine çok değer veriyordu. Bunun yerine, tüm insanların kendi koşullarını iyileştirme konusunda "tekdüze, sürekli ve kesintisiz" bir motivasyonla donatıldığını, "genellikle sakin ve duygusuz olsa da, rahimden bizimle gelen ve mezara girene kadar bizi asla terk etmeyen bir arzu" olduğunu ima yoluyla pekiştiriyordu (WN II.iii.31, 28). Mülk ve birikim biriktirebilen bir kişi verimli ve karlı bir şekilde çalışmaya motive olur, ancak tek amacı dinlenmek ve arka plana karışmak olan bir köle, başkasının ilerlemesine asla verimli bir şekilde katkıda bulunamaz.

Özetle, Smith köleliğin özgür emek kadar karlı olmadığına ve zorunlu hizmetin ekonomik aktörlerin başarılı olma motivasyonunu ortadan kaldırdığına inanıyordu. Kendi durumlarını iyileştirme yeteneklerini ellerinden alır. Bunun yerine, kısa vadede hayatlarını kolaylaştırmaya motive olurlar; bu da normalde işçi tarafından karşılanacak maliyetleri efendiye aktarır.

Ancak daha yüksek kâr arzusu, “kömür işletmecilerini” bağlı çalışanlarını özgür bırakmaya yetmedi. Smith, köleliğin kötü bir ekonomik karar olarak görülmesi gerektiğini savunuyordu, ancak aynı zamanda insan egemenliğine duyulan doğal arzunun insanları diğer çıkarlarına karşı nasıl kör edebileceğini de gösteriyordu. Bağlı işçiler veya köleler üzerinde egemenliğe sahip olanlar, daha az rasyonel bir motivasyonla, “başkaları üzerinde egemenlik ve otorite kurma sevgisiyle” hareket ederler; bu sevgi, “kişinin, başkalarını kendisiyle pazarlık etmeye ikna etmek zorunda kalmak yerine, işini yapmaları için emir verebileceği bazı kişilere sahip olmanın verdiği zevki” sömürür (LJ(b) iii.128).

Köleliğin Kaldırılmasına Giden Yavaş Yol

Smith'in tahmin edebileceği gibi, köleliğin sona ermesini sağlayan şey, tek bir kesin ve yıkıcı argüman değil, tarihin yavaş ve karmaşık ilerleyişiydi. İskoçya'nın köleliğin kaldırılmasına yönelik ilerlemesi, 1776'da *Milletlerin Zenginliği'nin* yayınlanmasından sonra oldukça hızlı oldu. İskoçya'da kişisel köle sahipliği 1778'de yasaklandı; köle ticareti 1807'de Britanya kolonilerinde yasadışı hale geldi ve kölelik 1822'de kaldırıldı. Kömürcüler ve tuzculara gelince, Smith *Milletlerin Zenginliği'ni*

bitirirken, 1775'te onları özgür işçi ilan eden bir yasa çıkarıldı , ancak tam özgürleşme 1799'a kadar gerçekleşmedi. Bu uygulama, Amerikan iç savaşının sona ermesinden yedi yıl sonra, 1872'ye kadar Kuzey İngiltere'de yürürlükte kaldı; bu savaş, siyah köleliğin belasına çok daha şiddetli bir çözüm getirmişti. Elbette, köleliğin siyah köleler için olumlu bir kurum olduğunu ve Afrikalıların gerçekten acı çekmediğini savunanlar hala var. Ancak bu kişiler çok azınlığı oluşturuyor ve genellikle uçuk kaçık kişiler olarak görülüyorlar. Adam Smith onlarla aynı fikirde olmazdı.